

Sheldon 2019

Cesta na Měsíc

2. kolo – Co vidíme na povrchu Měsíce

Počkejte si, až bude Měsíc v úplňku (to je tehdy, kdy na obloze vidíte Měsíc ve tvaru úplného kruhu). Co vás po krátké chvíli na jeho povrchu upoutá? Myslím, že se shodneme – jsou to tmavé „skvrny“. Těmto plochám, říkáme *moře*.

Přiznávám, že pozorovat Měsíc v úplňku není úplně luxusní zážitek. Měsíc v úplňku velmi silně „svítí“. Nejlepší doba pro pozorování Měsíce prostým okem je od třetího dne po novu do třetího dne po první čtvrti (Měsíc má tvar písmene D).

Měsíční moře vypadají v dalekohledu jako hladké pláně poseté výrazně menším počtem kráterů. Proto je velmi snadné nechat se unést představou, že se jedná o vodní plochy. Měsíční moře, zálivy, jezera a bažiny ale nemají s vodou nic společného. Vyplňují je čediče – tmavé lávy složené z minerálů bohatých na železo (odtud jejich tmavá barva) a hořčičk.

Podle bájí a legend měsíční temné skvrnky jsou šrámy z různých bojů se Sluncem, se zvířaty nebo s jinými bytostmi. Mexické zkazky hovoří o tom, tvář Měsíce poškrábal zajíc, Peruánci zase věřili, že jej zohavila liška a někteří předci Rumunů dokonce věřili, že na něj někdo hodil kravinec.

Ve skutečnosti jsou měsíční moře velké šrámy na měsíční tváři, které nemají na svědomí bájná zvířata, ale dopady planetek o velikosti až stovek kilometrů. Gigantické srážky nejprve vytvořily v měsíční kůře ohromné prohlubně, kterým říkáme impaktní pánve. Ty mnohem později vyplnila žhavá láva. Láva, která vyplňuje dna měsíčních moří, připomíná pozemskou strusku.

Moře tvoří asi třetinu přivrácené strany Měsíce ale méně než 3% povrchu odvrácené strany. Samozřejmě to není tím, že by na odvrácenou stranu dopadalo méně objektů. Souvislost musíme hledat v měsíční kůře, která je na odvrácené straně mnohem tlustší, takže při dopadu se tak snadno neprotřhla.

Na povrchu Měsíce nejsou jen tmavá moře. Světlou část měsíčního povrchu tvoří pevniny. Pevniny jsou mnohem starší, než moře. Důkazem je znatelně vyšší počet kráterů. Právě krátery jsou dalším zajímavým prvkem na povrchu Měsíce. Některé z nich jsou vidět i prostým okem. Nejznámějším kráterem je Copernicus. Každá z nás určitě při hledu na Měsíc viděl kráter Tycho. Jen nevěděl, že se tak jmenuje... Odborníci, kteří se zabývají geologií Měsíce (tzv. selenologové), umí najít také mořské hřbety, dómy, brázdy nebo údolí.